

ปัญหาที่น่าพิจารณา

ตอนที่ 1 การที่ผู้กระทำความผิดถูกบังคับให้โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็น การยุติธรรมแก่เขาหรือไม่

เนื่องจากมีบางกรณีผู้กระทำความผิดต้องถูกลงโทษ และถูกสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความ ปลอดภัย และยิ่งกว่านั้นการถูกสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยบังคับแก่ผู้กระทำความผิด ตัว ผู้กระทำความผิดอาจรู้สึกว่าการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นเป็นผลร้ายแก่เขายิ่งกว่าการถูกลงโทษ เสียอีก เช่น กรณีผู้กระทำความผิดติดนิสัย ซึ่งกระทำความผิดฐานลักทรัพย์มาแล้ว 2 ครั้ง ศาล พิพากษาให้จำคุกครั้งละ 6 เดือน ต่อมากระทำความผิดฐานลักทรัพย์ครั้งหลังอีก ถูกศาล พิพากษาจำคุก 1 ปี และสั่งให้ส่งตัวไปกักกันเป็นเวลา 5 ปี ดังนั้นตามความรู้สึกของผู้ กระทำความผิดจะรู้สึกว่าการที่เขาถูกลงโทษจำคุกเป็นเวลา 1 ปี แล้วต้องถูกกักกันอีก 5 ปี นั้นเป็นการไม่ยุติธรรมแก่เขา เพราะเพียงแต่โทษจำคุก 1 ปีก็เป็นการทดแทนต่อการ กระทำความผิดของเขาพอเพียงแล้ว หรือเช่นกรณีกระทำความผิดเพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน แต่ยังสามารถรับผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ซึ่ง อาจถูกสั่งให้ลงโทษแล้วส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลด้วยนั้น ถ่าลงโทษทั้ง ๆ ที่ยังมีจิต บกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือนอยู่ และเมื่อพ้นโทษแล้ว อาการจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือนหายไป แต่กลับต้องถูกส่งไปคุมตัวในสถานพยาบาลครั้งนี้ อาจจะทำให้ผู้ กระทำความผิดรู้สึกว่าจะสงคมไม่ให้ความยุติธรรมแก่เขาได้ เป็นต้น

สำหรับปัญหานี้ นักนิติศาสตร์ได้พยายามแก้ไขโดยได้นำวิธีการที่เรียกว่า ระบบ สับเปลี่ยนแทนที่กัน (substitutionary system)²⁵⁹ คือ ระบบที่โทษและวิธีการเพื่อ

²⁵⁹ Dreher, Eduard, "Introduction to The German Draft Penal Code E 1962," II The American Series of Foreign Penal Codes (New York: Meilen Press Inc., 1966).

ความปลอดภัยอาจนำมาใช้แทนที่ซึ่งกันและกันได้ ดังปรากฏตามมาตรา 87, 105 อนุ 3 ของร่างประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน²⁶⁰ มาตรา 122 ของร่างประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น²⁶¹

ร่างประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 87 บัญญัติว่า

"(1) ในกรณีศาลได้พิพากษาให้ผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุก (และ) ได้สั่งให้ผู้กระทำความผิดรับการรักษายาบำบัดในสถานพยาบาล หรือสถานที่สำหรับบำบัดรักษาเป็นการเพิ่มเติม ให้ศาลกำหนดไว้ว่า ให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ปฏิบัติก่อนโทษจำคุก ถ้าตามสภาพของผู้ต้องโทษมีความจำเป็นเช่นนั้น นอกไปจากนี้ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยวิธีกักกันในสถานบำบัดหรือสถานฝึกอาชีพ หรือในกรณีที่ศาลสั่งให้ใช้วิธีควบคุมเพื่อป้องกัน (preventive detention) ศาลอาจจะสั่งให้ใช้วิธีการดังกล่าวก่อนที่จะลงโทษ ถ้าศาลเห็นว่าการใช้วิธีการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จง่ายขึ้น นอกเสียจากว่าความรับผิดชอบของผู้ต้องโทษ และผลที่เกิดจากการลงโทษเพื่อป้องกันปรามข่มขู่ ทำให้ทองคำเป็นการลงโทษก่อนใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย

(2) ศาลอาจสั่งเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกคำสั่งตาม อนุ 1 ถ้าพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดเปลี่ยนแปลงไป

(3) ภายในบังคับอนุ มาตรา 1 ศาลอาจสั่งเพิ่มเติมว่า ให้ทั้ระยะเวลาที่จะถูกบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยทั้งหมดหรือบางส่วน โดยพิจารณาถึงโทษจำคุกที่รับไปก่อนแล้วได้

²⁶⁰ "The German Draft Penal Code E 1962" II The American Series of Foreign Penal Codes (New York: Meilen Press Inc., 1966).

²⁶¹ "A Preparatory Draft for the Revised Penal Code of Japan 1961" 8 The American Series of Foreign Penal Codes (London: The Eastern Press Ltd., 1964).

(4) ถ้าวิธีการเพื่อความปลอดภัยถูกบังคับใช้ก่อนการลงโทษ ศาลอาจรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไขควบคุมประพฤติตามมาตรา 71, 72 อนุ 1 ก็ได้"

ร่างประมวลกฎหมายเยอรมัน มาตรา 105 อนุ 3 บัญญัติว่า

"ในกรณีศาลมีคำสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 82 ถึง 86 (สั่งให้ส่งตัวผู้กระทำผิดไปรับการรักษาบำบัดในสถานพยาบาล สถานสำหรับบำบัดรักษาสถานฝึกอาชีพ ฝึกกัน ควบคุมเพื่อป้องกัน) ซึ่งมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกในเวลาเดียวกัน โดยให้ลงโทษจำคุกก่อนใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น ก่อนที่จะครบกำหนดระยะเวลาของการลงโทษ ให้ศาลที่พิพากษาพิจารณาว่า จุดมุ่งหมายของวิธีการที่ได้มีคำสั่งไว้แล้วยังจะจำเป็นอยู่หรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็น ให้ศาลสั่งยับยั้งการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย และให้มีการปล่อยตัว โดยมีการควบคุมประพฤติได้"

ร่างประมวลกฎหมายญี่ปุ่น มาตรา 122 บัญญัติว่า

"1. ศาลอาจสั่งให้ยกเลิกการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ถ้าปรากฏว่าการบังคับเช่นนั้นไม่มีความจำเป็นต่อไป

2. ศาลอาจสั่งยกเลิกการลงโทษทั้งหมด หรือบางส่วน เมื่อปรากฏว่าการบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่จำเป็นต้องให้มีการลงโทษเช่นนั้นอีก"

การนำเอาระบบสืบเปลี่ยนแทนที่กันมาใช้นี้เป็นระบบที่น่าจะแก้ไข ความรู้สึกของผู้กระทำความผิดว่าการที่เขาถูกสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย และโทษพร้อมกันเป็นการไม่ยุติธรรม เพราะเมื่อเขารับโทษไปแล้ว ศาลอาจสั่งให้ยกเลิกการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยเสียได้ ถ้าปรากฏว่าการบังคับไม่มีความจำเป็นต่อไป หรือกรณีที่เขาถูกสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยก่อน ศาลอาจสั่งยกเลิกการลงโทษทั้งหมด หรือบางส่วนก็ได้ ถ้าเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องลงโทษเช่นนั้นอีก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและสถานที่เป็นอันตรายต่อสังคมของเขาเอง

ตอนที่ 2 การร้องต่อศาลในกรณีที่ฝ่ายบริหารใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือมาตรการอื่นที่มีการจำกัดเสรีภาพ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90 บัญญัติว่า

เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมาย หรือถูกจำคุก ผิดจากคำพิพากษาของศาล บุคคลเหล่านี้มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปล่อย คือ

- (1) บุคคลที่ถูกเข้าเช่นนั้น
- (2) สามี ภรรยา หรือญาติ ของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวของ
- (3) พนักงานอัยการ
- (4) ผู้บัญชาเรือนจำ หรือ พัดตี

เมื่อได้รับคำร้องตั้งนั้นให้ศาลหมายเรียกเจ้าพนักงานหรือบุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดการควบคุม ขัง หรือ จำคุก และผู้ที่ถูกควบคุม ขัง หรือจำคุก มาพร้อมกัน ถ้าเป็นที่พอใจศาลว่าการควบคุมหรือการขังนั้นผิดกฎหมาย หรือการจำคุกนั้นผิดจากคำพิพากษา ก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้นั้นไป

มีปัญหาว่า ในกรณีที่ฝ่ายบริหารสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือมาตรการอื่นที่มีการจำกัดเสรีภาพ เช่น กรณีการควบคุมผู้เป็นภัยต่อสังคมสั่งให้ส่งบุคคลของท่านไปยังสถานสงเคราะห์ ฯลฯ ผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ และผู้เกี่ยวข้องจะร้องต่อศาลว่า เป็นการควบคุมที่ไม่ชอบได้หรือไม่ เพราะตามคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 22 สั่ง ณ วันที่ 13 ตุลาคม 2519 และพระราชบัญญัติควบคุมการขอลาน พ.ศ. 2484 มิได้มีบทบัญญัติให้ותרณ์คำสั่งแก่ผู้ใดไว้ สำหรับปัญหานี้เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90 มีใจความให้อ่านจากบุคคลตามวรรค 1 อนุ (1) - (4) ที่จะยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ปล่อยและเมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วก็หมายเรียกเจ้าพนักงานหรือบุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดการควบคุม ขัง หรือจำคุก และผู้ที่ถูกควบคุม ขัง หรือจำคุกมาพร้อมกัน ถ้าเป็นที่พอใจของศาลว่าการควบคุมหรือการขังนั้นผิดกฎหมาย หรือการจำคุกนั้น

ผิดจากคำพิพากษา ก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้นั้นไปได้ ดังนั้นผู้ถูกควบคุมตามคำสั่งของคณะปฏิรูป และตามพระราชบัญญัติการขอทานดังกล่าว จึงมีสิทธิร้องต่อศาลขอให้ปล่อยกรณีที่มีการควบคุมนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ดังตัวอย่างที่ศาลรับคำร้องไว้พิจารณาว่าการควบคุมชอบหรือไม่ เมื่อครั้งใช้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2502) ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยฉบับหนึ่ง จนมีประเด็นพิจารณาถึงศาลฎีกา ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 423/2512²⁶² ซึ่งวินิจฉัยว่า

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ข้อ 11 ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด ส่งบุคคลที่ประพฤติดันเป็นอันชพาลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 21 ไปยังสถานอบรมและฝึกอาชีพได้ เมื่อบุคคลดังกล่าวเขาไปอยู่ในสถานอบรมและฝึกอาชีพแล้ว จึงตกเป็นอำนาจของคณะกรรมการฯ ที่จะต้องพิจารณาและมีคำสั่งทุก ๆ 3 เดือนว่า บุคคลที่ถูกควบคุมนั้นควรให้ควบคุมไว้หรือให้ปล่อยตัวไป ถ้าคณะกรรมการฯ มิได้พิจารณาและมีคำสั่งประการใด การควบคุมบุคคลดังกล่าวไว้เมื่อพ้นกำหนด 3 เดือน เป็นการควบคุมที่ไม่ชอบตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43

ตอนที่ 3 จะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยหลายชนิดพร้อมกันได้หรือไม่

ปัญหาสำหรับต่างประเทศนั้นมักจะมีบทบัญญัติกล่าวถึงไว้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน²⁶³ มาตรา 42ก บัญญัติว่า "วิธีการเพื่อความปลอดภัยและกักขังนี้ ศาล

²⁶² คำพิพากษานี้ฎีกาประจำพุทธศักราช 2512 จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา

(พระนคร: แสงทองการพิมพ์, 2513), หน้า 575.

²⁶³

"The German Penal Code" 4 The American Series of Foreign Penal Codes (London: The Eastern Press Ltd., 1961).

จะส่งความกันหลาย ๆ วิธีก็ได้" ประมวลกฎหมายนอร์เวย์²⁶⁴ มาตรา 39 อนุ 3 ตอน
ท้ายก็บัญญัติข้อความคล้ายคลึงกัน สำหรับประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่มีบทบัญญัติ
เช่นนี้ จึงมีปัญหาว่าในบางกรณีที่ยูกระทำผิดมีลักษณะที่จะต้องถูกบังคับใช้วิธีการเพื่อความ
ปลอดภัยหลาย ๆ ประการ เช่น ยูกระทำผิดมีลักษณะเป็นอันตรายต่อสาธารณชน และ
กระทำผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ ดังนั้นศาลจะสั่งห้ามเข้า
ในเขตกำหนด และห้ามเสพยาสุรา หรือห้ามเข้าเขตกำหนด และห้ามการประกอบอาชีพ
หรือวิชาชีพจะได้อะไรหรือไม่

เมื่อพิจารณาจากลักษณะและวัตถุประสงค์ของวิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งมีความ
มุ่งหมายเพ่งเล็งถึงสภาพที่เป็นอันตรายต่อสังคมของยูกระทำผิด และกำหนดขึ้นตามสภาพ
ที่เป็นอันตรายของยูกระทำผิดแล้ว แม้ประมวลกฎหมายอาญาของไทยจะไม่มีบทบัญญัติให้
ใช้ วิธีการเพื่อความปลอดภัยหลาย ๆ วิธีก็ได้ อย่างประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน และ
ประมวลกฎหมายอาญานอร์เวย์ก็ตาม แต่ไม่มีบทบัญญัติห้ามการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย
หลาย ๆ วิธีพร้อมกัน หลายชนิดในคราวเดียวกัน ดังนั้นจึงเห็นว่าศาลมีอำนาจที่จะสั่ง
ให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยหลายวิธีพร้อมกันและสอดคล้องกันใด เช่นเดียวกับประมวล
กฎหมายอาญาเยอรมันและประมวลกฎหมายอาญานอร์เวย์

²⁶⁴ "The Norwegian Penal Code" 3 The American Series of Foreign Penal Codes (London: The Eastern Press Ltd., 1961).